

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 27. januar 2023

Sag 76/2022

Anklagemyndigheden

mod

MAN Financial

og

Just Solutions

(advokat Dominika Sylwia Prokop, for begge)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Odense den 9. februar 2022 (5-213/2022) og af Østre Landsrets 9. afdeling den 31. maj 2022 (S-521-22).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Michael Rekling, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse af Retten i Odenses kendelse, hvorved beslaglæggelse af polsk indregistreret sættevognstrækker med reg.nr. ... blev opretholdt.

MAN Financial og Just Solutions har nedlagt påstand om stadfæstelse af Østre Landsrets kendelse, hvorved beslaglæggelsen blev ophævet.

Anbringender

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at sættevognstrækkeren bør beslaglægges, idet betingelserne for konfiskation efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., må antages at være opfyldt, og beslaglæggelse ikke er uforholdsmæssigt indgribende over for MAN Financial og Just Solutions.

For så vidt angår ejeren af sættevognstrækkeren, MAN Financial, må det forudsættes, at MAN Financial aftaleretligt vil kunne rette et erstatningskrav mod Just Solutions. Der er der-

for ikke grundlag for at antage, at MAN Financial vil lide et økonomisk tab som følge af konfiskation.

For så vidt angår leasingtageren, Just Solutions, har virksomheden ikke sikret sig, at den pågældende spirituskørsel ikke kunne ske. Just Solutions havde således en plan for at installere alkolås i de køretøjer, virksomheden rådede over, men der var på tidspunktet for Ts kørsel ikke installeret alkolås i køretøjet. Det har således ikke været helt upåregneligt for Just Solutions, at køretøjet ville blive anvendt til spirituskørsel.

Beslaglæggelse i den foreliggende sag er af de samme grunde forenelig med artikel 1 i den første tillægsprotokol til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og artikel 17, stk. 1, i EU's Charter om grundlæggende rettigheder.

MAN Financial og Just Solutions har anført navnlig, at beslaglæggelsen af sættevognstrækkeren bør ophæves, idet konfiskation af sættevognstrækkeren vil være uforholdsmæssigt indgribende over for MAN Financial og Just Solutions.

MAN Financial og Just Solutions har været i god tro og ikke haft mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt til den overtrædelse, som chaufføren foretog med sin enkeltstående, abnorme handling. Just Solutions og de polske myndigheder har foretaget, hvad man rimeligvis kan forlange af forudgående undersøgelser inden ansættelse af chaufføren, herunder indhentet hans straffeattest. Just Solutions har haft klare regler om nultolerance med hensyn til alkohol i arbejdstiden, som chaufføren har været bekendt med og været på kursus i, og Just Solutions var som led i sin nultolerancepolitik i gang med at installere alkolåse i sine lastvogne. Det skal ikke komme MAN Financial eller Just Solutions til skade, at Just Solutions har valgt at installere et ekstra sikkerhedssystem i sine lastbiler. Just Solutions afskedigede chaufføren umiddelbart efter, at Just Solutions fik kendskab til, at han havde kørt spirituskørsel.

Et eventuelt erstatningskrav mod den nu fyrede, arbejdsløse og dømte chauffør bosiddende et ukendt sted i det krigshærgede lavindkomstland Ukraine må anses for fuldstændig illusorisk. MAN Financial kan ikke rette et krav mod Just Solutions, eftersom Just Solutions ikke har misligholdt leasingaftalen.

Da tredjemandskonfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende, kan der ikke ske beslaglæggelse med henblik på konfiskation.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Den 9. januar 2022 blev T standset af Fyns Politi og sigtet for overtrædelse af færdselslovens § 53, stk. 1, ved at have ført en sættevognstrækker med anhænger ad Fynske Motorvej med en alkoholpromille på 3,05. Sættevognstrækkeren blev samtidig beslaglagt.

Sættevognstrækkeren tilhører det polske selskab MAN Financial, der har leaset den til Ts daværende arbejdsgiver, fragtfirmaet Just Solutions.

Ved byrettens kendelse af 12. januar 2022 blev beslaglæggelsen godkendt og opretholdt, jf. retsplejelovens § 802, stk. 1, med henvisning til, at der var grund til at antage, at sættevognstrækkeren skal konfiskeres efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt.

Ved byrettens dom af 21. januar 2022 blev T i overensstemmelse med sin tilståelse fundet skyldig i overtrædelse af færdselslovens § 117, stk. 2, jf. § 53, stk. 1. Anklagemyndighedens påstand om konfiskation af sættevognstrækkeren blev ikke taget til følge. Anklagemyndigheden har anket dommen med påstand om skærpeelse, navnlig således at sættevognstrækkeren konfiskeres.

Da MAN Finansiell og Just Solutions ikke havde fået lejlighed til at udtale sig i forbindelse med byrettens kendelse om beslaglæggelse og heller ikke havde fået kendelsen tilsendt, genoptog byretten sagen. Byretten bestemte ved kendelse af 9. februar 2022, at beslaglæggelsen skulle opretholdes, jf. retsplejelovens § 802, stk. 1, med henvisning til, at dommen af 21. januar 2022 var anket.

Ved landsrettens kendelse af 31. maj 2022 blev byrettens kendelse om beslaglæggelse ophævet. Politiet udleverede den 15. juni 2022 sættevognstrækkeren til Just Solutions. Sagen angår, om der er grundlag for at foretage beslaglæggelse.

Retsplejelovens regler om beslaglæggelse

Efter retsplejelovens § 802, stk. 1, kan genstande, som en mistænkt har rådighed over, beslaglægges, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og der er grund til at antage, at genstanden bør konfiskeres.

Efter retsplejelovens § 803, stk. 1, 1. pkt., kan genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, beslaglægges som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden bør konfiskeres.

Beslaglæggelse er et foreløbigt retsmiddel, og der skal således ikke ved denne afgørelse tages endeligt stilling til, om sættevognstrækkeren skal konfiskeres, men om der ud fra de oplysninger, som foreligger på nuværende tidspunkt, er grund til at antage, at sættevognstrækkeren bør konfiskeres i forbindelse med straffesagen mod T for overtrædelse af færdselsloven.

Færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt.

Efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., skal der i tilfælde af såkaldt vanvidskørsel ske konfiskation af køretøjet, selv om køretøjet ejes af en anden end den person, der har ført det. Det gælder dog ikke, hvis konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, navnlig henset til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt ved en sådan kørsel, og for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling i anledning af overdragelsen af køretøjet til den anden person.

Bestemmelsen blev indsat i færdselsloven ved lov nr. 534 af 27. marts 2021 (Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag nr. L 127). Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at formålet med lovændringen er at forhindre meget alvorlige færdselsforseelser, der i særlig grad kan udsætte andre mennesker for livsfare, og forslaget skal ses i lyset af, at såkaldt vanvidskørsel kan have – og gennem en årrække har haft – særdeles alvorlige og i værste tilfælde fatale konsekvenser, at det i praksis er tæt på umuligt for almindelige borgere at sikre sig herimod, og at problemets omfang er væsentligt. Dertil kommer de praktiske vanskeligheder, der var forbundet med at forhindre vanvidskørsel efter den tidligere regulering.

Af forarbejderne (Folketingstidende 2020-21, tillæg B, lovforslag nr. L 127, betænkning af 15. marts 2021, s. 4 f. og s. 8) fremgår, at der ved bedømmelsen af, om konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, skal anlægges en helhedsvurdering af sagens samlede omstændigheder. Det forudsættes, at der er tale om en snæver undtagelse, idet udgangspunktet

er, at køretøjer benyttet til vanvidskørsel konfiskeres, og ejeren herefter må søge sit tab dækket gennem et erstatningskrav mod føreren. Endvidere er det nærmere beskrevet, i hvilke tilfælde betingelserne for at undlade konfiskation skal anses for opfyldt.

Med hensyn til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt til vanvidskørsel, fremgår bl.a., at der skal foretages en samlet vurdering af, om det måtte anses for helt upåregneligt for ejeren, at køretøjet ville blive anvendt på denne måde. Der skal navnlig lægges vægt på ejerens forhold og adfærd, herunder om ejeren har udvist agtpågivenhed.

Sådanne forhold vil eksempelvis kunne være oplysninger om, hvorvidt den person, der ønsker køretøjet overdraget til sig, tidligere har begået flere eller grovere færdselslovsovertrædelser eller andre relevante lovovertrædelser. Det må således normalt tale for, at det er påregneligt for ejeren, at køretøjet vil blive anvendt ved en eller flere af de omfattede lovovertrædelser, hvis den person, der ønsker køretøjet overdraget til sig, tidligere har begået flere eller grovere færdselslovsovertrædelser eller andre relevante lovovertrædelser. Med henblik på at indhente oplysninger herom kan ejeren bl.a. udbede sig førerens private straffeattest. Ejeren kan dermed undersøge, om den person, køretøjet overdrages til, tidligere er straffet for f.eks. vanvidskørsel eller andre grovere overtrædelser af færdselsloven. Ejeren kan også anmode den person, køretøjet overdrages til, om en tro og love-erklæring på, at vedkommende ikke tidligere har begået bestemte relevante lovovertrædelser.

For så vidt angår ejerens mulighed for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling fremgår bl.a., at udgangspunktet om konfiskation skal fraviges, hvis ejeren godtgør, at adgangen til at gøre erstatningskrav gældende over for føreren ikke er tilstrækkelig til at forhindre, at konfiskationen er uforholdsmæssigt indgribende. Dette kan efter forarbejderne f.eks. være tilfældet, hvis ejeren godtgør, at særlige omstændigheder konkret gør et erstatningskrav illusorisk.

Endelig fremgår det, at det er forudsat, at leasing- og udlejningsselskaber ved indgåelse af kontrakter og eventuelt ved tilpasning af deres forretningsmodel har mulighed for at indrette sig på den risiko, der følger af, at køretøjer kan konfiskeres.

Højesteret bemærker, at en person, der har ført et køretøj på en sådan måde, at der er grundlag for at konfiskere køretøjet i medfør af færdselslovens § 133 a, stk. 2, som udgangspunkt vil

være erstatningsansvarlig efter dansk rets almindelige regler over for den, der lider et økonomisk tab, hvis køretøjet konfiskeres.

Den konkrete sag

Spørgsmålet om konfiskation af sættevognstrækkeren skal pådømmes under straffesagen i landsretten mod T, og det er først i denne sag, der skal tages stilling til, om konfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende. På nuværende tidspunkt skal der alene tages stilling til, om der er grundlag for at beslaglægge sættevognstrækkeren ud fra en antagelse om, at der vil være grundlag for at konfiskere sættevognstrækkeren under straffesagen.

T er fundet skyldig i kørsel som nævnt i færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt. (vanvidskørsel), og mistankekravet må derfor anses for opfyldt. Spørgsmålet er herefter, om konfiskation må antages at være uforholdsmæssigt indgribende.

Som nævnt fremgår det af forarbejderne, at der skal foretages en samlet vurdering af, om det måtte anses for helt upåregneligt, at sættevognstrækkeren ville blive anvendt til vanvidskørsel. Ved vurderingen af Man Financials og Just Solutions' forhold og adfærd, herunder om Just Solutions har udvist agtpågivenhed i forbindelse med Ts ansættelsesforhold som chauffør, lægger Højesteret vægt på, at Just Solutions har en nultolerancepolitik med hensyn til alkohol og sikrede sig, at T ikke var straffet, at han modtog undervisning i alkoholpolitikken, at han underskrev et tillæg til ansættelseskontrakten om, at manglende overholdelse af alkoholpolitikken var bortvisningsgrund, og at han blev afskediget på grund af sagen. Højesteret finder, at det er godtgjort, at Just Solutions har udvist en sådan agtpågivenhed, som kan forventes i forbindelse med ansættelse og beskæftigelse af en chauffør.

Efter forarbejderne skal udgangspunktet om konfiskation bl.a. fraviges, hvis ejeren godtgør, at adgangen til at gøre et erstatningskrav gældende over for føreren ikke er tilstrækkelig til at forhindre, at konfiskationen er uforholdsmæssigt indgribende. Det må ved vurderingen af ejers økonomiske stilling i tilfælde af konfiskation også tages i betragtning, om ejeren har andre muligheder for at få dækket sit tab.

Ved vurderingen af de økonomiske konsekvenser for Man Financial og Just Solutions i tilfælde af konfiskation lægger Højesteret til grund, at værdien af sættevognstrækkeren er ca. 450.000 kr. T, der er bosiddende i Ukraine, har om sine økonomiske forhold forklaret, at han forventede fremover at kunne have en meget beskednen månedlig indkomst. Under disse om-

stændigheder finder Højesteret, at det er behæftet med betydelig usikkerhed, om T vil kunne erstatte sættevognstrækkerens værdi.

I forarbejderne er det forudsat, at leasing- og udlejningsselskaber ved indgåelse af kontrakter og eventuelt ved tilpasning af deres forretningsmodel har mulighed for at indrette sig på den risiko, der følger af, at køretøjer kan konfiskeres. Der er ikke holdepunkter for at antage, at denne forudsætning også kan lægges til grund for så vidt angår andre virksomheder, og der er ikke tilvejebragt oplysninger, som sandsynliggør, at Just Solutions, der er en mindre fragt-virksomhed med 10-11 ansatte, vil kunne overvælte tabet på sine kunder.

Det er et nødvendigt led i Just Solutions' virksomhed at benytte ansatte chauffører. Som følge af det anførte og efter oplysningerne om den agtpågivenhed, som Just Solutions har udvist, og om de økonomiske konsekvenser for virksomheden af en eventuel konfiskation, finder Højesteret, at der er grund til at antage, at konfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende.

Sammenfatning og konklusion

Efter det anførte finder Højesteret, at der ikke er grund til at antage, at den omhandlede sættevognstrækker under straffesagen mod T for overtrædelse af færdselsloven bør konfiskeres.

Højesteret stadfæster derfor landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.